

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNNAN ASETTAMINEN

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain (1327/2014) 1 §:n mukaan oikeusministeriön yhteydessä on itsenäinen ja riippumaton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta, joka käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain (1325/2014) ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986), jäljempänä tasa-arvolaki, mukaan sille kuuluvat asiat.

Lautakunnan pääasiallisena tehtävänä on antaa oikeussuojaa niille, jotka ovat kokeneet tulleen syrjityksi tai tulleen syrjintään liittyvien kiellettyjen vastatoimien kohteeksi. Asian käsittelystä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa säädetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetussa laissa.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslain 18 §:n mukaan lain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. Yhdenvertaisuuslain 20 § määrittelee yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan tehtävät ja toimivallan. Lain mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta vahvistaa osapuolten välisen sovinnon syrjintää tai vastatoimia koskevassa asiassa, jollei sovinto ole lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka loukkaa sivullisen oikeutta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi yhdenvertaisuusvaltuutetun pyynnöstä antaa lausunnon yhdenvertaisuuslain tulkinnan tai tavoitteiden kannalta merkittävästä asiasta, jollei asia koske työ- tai virkaehtosopimuksen tulkintaa. Lisäksi lautakunta voi tuomioistuimen tai muun viranomaisen taikka yhdenvertaisuutta edistävän yhteisön pyynnöstä antaa lausunnon yhdenvertaisuuslain tulkinnan tai tavoitteiden kannalta merkittävästä asiasta, jollei asia koske lain soveltamista työelämässä taikka työ- tai virkaehtosopimuksen tulkintaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi muissa kuin työelämää koskevissa asioissa kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää tai vastatoimia, määrätä tämän ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka suosittaa hyvityksen maksamista syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneelle. Lautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Asian saattamisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan säädetään yhdenvertaisuuslain 21 §:ssä. Sovinnon osapuolet yhdessä tai yhdenvertaisuusvaltuutettu osapuolten suostumuksella voivat hakea yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta sovinnon vahvistamista syrjinnän tai vastatoimien kiellon vastaista menettelyä koskevassa asiassa. Se, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tai vastatoimien kohteeksi, yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voi saattaa syrjintää tai vastatoimia koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi 20 §:n 3 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä varten. Jos asiassa on edellä tarkoitettu asianomistaja, asian voi viedä lautakunnan käsittelyyn vain hänen suostumuksellaan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi saattaa yhdenvertaisuuslain 5, 6 ja 6 a §:ssä säädettyjen suunnitteluelvoitteiden laiminlyöntiä koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi 20 §:n 3 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä varten. Lisäksi työsuojeluviranomainen voi pyytää yhdenvertaisuusvaltuutetulta tai yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta lausunnon tämän lain tulkinnasta ja soveltamisesta.

Asian käsittelystä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa säädetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetussa laissa.

Tasa-arvolaki

Tasa-arvolain 16 §:n mukaan tasa-arvovaltuutettu ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta valvovat tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa siten kuin siitä tasa-arvolaissa sekä erikseen säädetään.

Tasa-arvolain 20 §:n mukaan syrjintää tai syrjivää ilmoittelua koskevan asian voi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi saattaa tasa-arvovaltuutettu tai työmarkkinoiden keskusjärjestö, ja tasa-arvosuunnitelman laatimista koskevan asian tasa-arvovaltuutettu. Tasa-arvolain noudattamisen valvonnassa lautakunnalla on toimivalta myös työelämään liittyvissä kysymyksissä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallasta tasa-arvolain vastaisen menettelyn johdosta säädetään tasa-arvolain 21 §:ssä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi kieltää sitä, joka on menettänyt tasa-arvolain syrjintää tai syrjivää ilmoittelua koskevien 7, 8, 8 a - 8 e tai 14 §:n säännösten vastaisesti, jatkamasta tai uusimasta menettelyä, tarvittaessa sakon uhalla. Lautakunta voi myös tasa-arvovaltuutetun esityksestä, tarvittaessa sakon uhalla, velvoittaa koulutuksen järjestäjän, varhaiskasvatuksen järjestäjän, palveluntuottajan tai työnantajan määrääjässä laatimaan tasa-arvosuunnitelman.

Lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset

Lautakunnan kokoonpanosta säädetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 2 §:ssä. Lautakunnassa on puheenjohtaja, joka voi olla päätoiminen. Lautakunnassa on lisäksi vähintään 13 sivutoimista muuta jäsentä. Puheenjohtajan ja vähintään seitsemän sivutoimisen jäsenen tulee olla lainoppineita. Jäsenellä on puheenjohtajaa lukuun ottamatta henkilökohtainen varajäsen.

Lautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista säädetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 3 §:ssä. Puheenjohtajalla tulee olla hyvä perehtyneisyys lautakunnan toimialaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito sekä tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 1 §:n 1 momentin mukainen kelpoisuus tuomarinvirkaan. Lautakunnan muilta jäseniltä ja varajäseniltä vaaditaan hyvää perehtyneisyyttä lautakunnan toimialaan. Lainoppineilta jäseniltä ja heidän varajäseniltään vaaditaan lisäksi oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai oikeustieteellinen jatkotutkinto.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 4 §:n mukaan valtioneuvosto nimittää lautakunnan puheenjohtajan sekä muut jäsenet ja heidän varajäsenensä neljäksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunnassa tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä. Valtioneuvosto määrää kaksi lainoppineista jäsenistä lautakunnan varapuheenjohtajiksi, jotka puheenjohtajan estyneenä ollessa käyttävät puheenjohtajalle säädettyä toimivaltaa.

Lisäksi lautakunnan puheenjohtajan, muun jäsenen ja varajäsenen on ennen tehtävään nimittämistä annettava valtion virkamieslain (750/1994) 8 a §:ssä tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle ja oikeusministeriölle. Tehtävän aikana tapahtuneista sidonnaisuuksista koskevista muutoksista on viipymättä ilmoitettava lautakunnalle ja oikeusministeriölle.

Jäsenten vastuusta ja esteellisyydestä säädetään 9 §:ssä. Lautakunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sekä lautakunnan henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan lautakunnan tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Lautakunnan puheenjohtajan ja muun jäsenen sekä lautakunnan esittelijän esteellisyydestä on voimassa, mitä tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa. Lautakunnan jäsenille ja varajäsenille sekä lautakunnan kuulemille asiantuntijoille maksetaan tehtävästään palkkio. Oikeusministeriö vahvistaa palkkioiden määrät.

Hakuilmoitukset ja saapuneet hakemukset

Hakuilmoitukset lautakunnan jäseniksi ja varajäseniksi sekä sivutoimiseksi määräaikaiseksi puheenjohtajaksi (VN/12357/2023) ajalle 1.8.2023 – 31.7.2027 julkaistiin 31.3.2023 Hakemusten jättämisen määräaika oli 21.4.2023. Hakemuksia lautakunnan jäseniksi saapui määräaikaan mennessä yhteensä 51 kappaletta. Puheenjohtajaksi haki yksi henkilö.

Hakemusten arvioiminen ja valintakriteerit

Lautakunnan jäsen- ja puheenjohtajahakemukset käsiteltiin yhdessä oikeusministeriön hallinto- ja ohjausosaston sekä demokratia- ja julkisoikeusosaston asiantuntijoiden kesken. Lautakunnan nimittämistä valmisteltaessa kuultiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan pääsihteerä.

Jäsenten ja varajäsenten valinnassa kiinnitettiin huomioita seuraaviin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toiminnan kannalta keskeisiin tekijöihin (Katso HE 19/2014 s.99, s. 4):

- 1) Lainoppineisuus (oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai oikeustieteellinen jatkotutkinto)
- 2) Perehtyneisyys lautakunnan toimialaan (tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysymykset sekä perus- ja ihmisoikeuskysymysten tunteminen)
- 3) Perehtyneisyys eri elämänalueiden erityiskysymyksiin (työelämä, koulutus, elinkeinotoiminta ja julkishallinto)
- 4) Eri syrjinnän vaarassa olevien ryhmien erityiskysymysten tunteminen
- 5) Lautakunnan jäsenten sukupuolijakauma

Valinnassa vaikuttivat lautakunnan toimialan kannalta olennainen ammatillinen kokemus, tieteellinen toiminta ja kansalaisjärjestötoiminta.

Esitys lautakunnan jäsenistä, varajäsenistä ja varapuheenjohtajista

Oikeusministeriö esittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi sekä jäseniksi ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen toimikaudeksi 1.8.2023–31.7.2027 taulukossa 1 mainittuja henkilöitä.

Lautakunnan puheenjohtajaksi esitetään työtuomioistuinneuvos Outi Anttilaa. Hän täyttää lain yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain edellyttämät kelpoisuusvaatimukset. Anttilalla on hyvä perehtyneisyys lautakunnan toimialaan. Hän on toiminut yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan varapuheenjohtajana ja on osoittanut laaja-alaista ja syvällistä oikeudellista

asiantuntemusta aikaisemmissa tehtävissään. Anttila on vuonna 2013 väitellyt syrjinnän vastaisesta oikeudesta ja julkaissut teemasta useita tieteellisiä julkaisuja sekä kouluttanut muun muassa tuomareita aiheesta.

Anttila täyttää myös tuomioistuinlain 10 luvun 1 §:n 1 momentin mukaiset kelpoisuusehdot. Hän on Suomen kansalainen ja valmistunut oikeustieteen kandidaatiksi 2003. Anttila on tehtäviinsä perusteellisesti paneutuva henkilö ja hänellä on hyvät yhteistyötaidot.

Arvio käytännössä osoitetusta johtamistaidosta perustuu Anttilan toimimiseen työtuomioistuimesta, jossa hän toiminut presidentin sijaisena. Lisäksi hän myös suorittanut johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan varapuheenjohtajilta edellytetään lainoppineisuutta. Lautakunnan varapuheenjohtajiksi esitetään oikeustieteen tohtori Tatu Hyttistä ja oikeustieteen kandidaatti Henrik Juha-Antero Gustafssonia.

Jäsenet			Varajäsenet		
Nimi	Tutkinto	Ammatti	Nimi	Tutkinto	Ammatti
Outi Anttila (puheenjohtaja)	Oikeustieteen tohtori	Työtuomioistuinneuvos, työtuomioistuin			
Anna Autio	Master of Arts, EU competition law (oikeustiede)	Juristi	Suvianna Hakalehto	Oikeustieteen tohtori	Professori, Itä-Suomen yliopisto
Henrik Juha-Antero Gustafsson (varapuheenjohtaja)	Oikeustieteen kandidaatti	Juristi, Invalidiliitto Ry	Elias Vartio	Oikeustieteen maisteri	Oikeudellinen asiantuntija, Omaishoitajaliitto
Merja Heikkonen	Kasvatustieteen maisteri	Neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö	Johanna Paajanen	Teologian maisteri	Erityisopettaja
Satu Honkala	Oikeustieteen maisteri	opetusneuvos, Opetushallitus	Marica Daniela Nordman	Oikeustieteen maisteri	Lakimies, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
Tatu Hyttinen (varapuheenjohtaja)	Oikeustieteen tohtori	Rikosoikeuden apulaisprofessori, Turun yliopisto	Jukka Leinonen	Filosofian tohtori	Erikoistutkija, Rikosseuraamuslaitos
Laura Kirvesniemi	Oikeustieteen maisteri	Aessori, Helsingin hovioikeus, tohtorikoulutettava Helsingin yliopisto	Jussi Junni	Oikeustieteen maisteri	Toiminnanjohtaja, AKI-liitot ry
Husein Muhammed	Oikeustieteen maisteri	Koulutusjohtaja, Galimatias Concept Oy Ab	Petteri Plosila	Oikeustieteen lisensiaatti	Käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus
Pauli Rautiainen	Hallintotieteiden tohtori	Sosiaalioikeuden yliopistolehtori, Itä-Suomen yliopisto	Pasi Laukka	Filosofian maisteri	Yhteistoiminnan päällikkö, Oulun kaupunki
Vinh Pham	Oikeustieteen maisteri	Valvontajuristi, Suomen Asianajajaliitto	Eveliina Ignatius	Oikeustieteen maisteri	Tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto
Jukka Siro	Oikeustieteen tohtori	Lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö	Assi Salminen	Oikeustieteen maisteri	Käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus
Milka Sormunen	Oikeustieteen tohtori	Julkisoikeuden tutkijatohtori, Helsingin yliopisto	Kimmo Rilasmaa	Oikeustieteen lisensiaatti	Käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus, Kuluttajariitalautakunnan huoneenvuokrajaoston (XIII) puheenjohtaja
Immi Tallgren	Oikeustieteen tohtori	Vanhempi tutkija, Helsingin yliopisto	Minni Leskinen	Oikeustieteen tohtori	Lakimies, Nokian kaupunki

Paula Ilveskivi	Oikeustieteen liseniaatti	Lakimies, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, lakimies	Marjo Ylhäinen	Oikeustieteen tohtori	Apulaisprofessori, Itä-Suomen yliopisto
------------------------	------------------------------	--	-----------------------	-----------------------	--